[2022] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 73

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ

ਬਨਾਮ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2011 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2201)

ਦਸੰਬਰ 07, 2022

[ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - ਕਤਲ - ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ - ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ - ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਪੀਡਬਲਯੂ 1 (ਉਸਦੇ ਭਰ) ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ- ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 5 ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ 'ਲਾਠੀ' ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਖਮ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਹੋਰ 3 ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ('ਡੀਐਸ', 'ਬੀਐਸ', 'ਐਮਐਸ') ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਦੋ ਹੋਰ ('ਐਮਕੇ', 'ਜੇਕੇ') ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 'ਐਮਕੇ' ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ: 'ਜੇਕੇ' ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੀ ਗਈ- ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੱਟਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਆਟਾ ਮਿੱਲ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 'ਲਾਠੀ' ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਹਾੜੀ, ਟੋਕਾ ਅਤੇ ਗੰਡਾਸੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ 'ਲਾਠੀ' ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤੇ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ - ਅਪਰਾਧ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ - ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 324 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ, ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ - ਧਾਰਾ 149 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ 148 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 - ਧਾਰਾ 428।

73

ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 –ਐਸ.34 – ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 – ਧਾਰਾ 34 – ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ - ਸਬੂਤ ਰੱਖੇ ਗਏ:- ਆਯੋਜਿਤ :ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਪਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ - ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਰਚਨਾਤਮਕ ਇਰਾਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਿਕਲੇ ਨਤੀਜੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 'ਜੇ.ਕੇ' ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 'ਬੀਐਸ', 'ਐਮਐਸ' ਅਤੇ 'ਡੀਐਸ' ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਆਟਾ ਮਿੱਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ, 'ਡੀਐਸ', 'ਬੀਐਸ', 'ਐਮਐਸ' ਨੇ ਉਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਲਾਠੀ' ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ 'ਡੀਐਸ' ਨੂੰ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ, 'ਬੀਐਸ' ਨੂੰ 'ਟੋਕਾ' ਨਾਲ ਅਤੇ 'ਐਮਐਸ' ਨੂੰ 'ਗੰਡਾਸੀ' ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਬਾਅਦ 'ਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤੇ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਬੀਐਸ' ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ 'ਟੋਕਾ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜਾ ਅਤੇ 06.11.2000 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜਿੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ 'ਬੀਐਸ' ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਗੁੱਸਾ ਭੜਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਭਾਵ, ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ 'ਡੀਐਸ', 'ਬੀਐਸ' ਅਤੇ 'ਐਮਐਸ' ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਹਿ-ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਹਿ-ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਪਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ 'ਤੇ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ. ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਉਸਾਰੂ ਇਰਾਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਿਕਲੇ ਨਤੀਜੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਆਮ ਇਰਾਦਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 'ਟੋਕਾ', ਕੁਹਾੜੀ ਅਤੇ ਗੰਡਾਸੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਲਾਠੀ' ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ 'ਲਾਠੀ' ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਬੂਤ ਸਹਿ-ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ/ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ 'ਲਾਠੀ' ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ 8 ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ.ਪੀ.14) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕ 'ਲਾਠੀ' ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਡਿੱਗਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ 'ਲਾਠੀ' ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ, 'ਬੀਐਸ', 'ਐਮਐਸ' ਅਤੇ 'ਡੀਐਸ' ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਟੋਕਾ', ਕੁਹਾੜੀ ਅਤੇ 'ਗੰਡਾਸੀ' ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸਮੇਤ ਉਹ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਭਾਵ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਤਹਿਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 428 ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 148 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰੇਗਾ। [ਪਾਰਸ 1, 9, 11-14] [76-ਜੀ; 79-ਡੀ -ਜੀ; 80-ਬੀ -ਐਚ; 81-ਏ ਐਫ]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2011 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2201

2001 ਦੇ ਡੀ.ਬੀ. ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 880 ਵਿੱਚ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 04.04.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਡਾਕਟਰ ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਰਪਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਵਿਕਲਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਦਿਆਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਾ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਅਨੰਤ ਨਾਰਾਇਣ ਐਮ ਜੀ, ਵਿਨਾਇਕ ਪੰਡਿਤ, ਤਰੁਣ ਗੁਲੀਆ, ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਬਜਾਜ, ਸਿਧਾਰਥ ਰੇਲਨ, ਐਮ ਐਲ ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਵੈਂਕਟ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੁੰਦੂਰੂ, ਰਾਜਨ ਪਰਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.

ਮਿਤੀ 01.05.2009 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ- ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਹੋਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ 17.12.2008 ਦੇ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਭਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 19754/2008 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕੇਸ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਖਾਰਜ।

2. ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਅਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਸਹਿ-ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਭਰਾ ਦਰਸ਼ਿੰਗ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। 06.11.2000 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 7:30 ਵਜੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਦੀ ਆਟਾ ਮਿੱਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ।

3. ਉਸੇ ਦਿਨ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜੋ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਫਆਈਆਰ[1] ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 07.11.2001 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860[2] ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ:

(ਏ) ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149- ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 2 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;

(ਬੀ) ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149- ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 500/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ਸੀ) ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149- 3 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 7 ਦਿਨ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਅਤੇ

[1] ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "ਐਫਆਈਆਰ"

[2] ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "ਆਈਪੀਸੀ"

(ਡੀ) ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 - ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 100/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 7 ਦਿਨ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ 'ਤੇ ਸਾਲ 2004 'ਚ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

5. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 04.04.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 149, ਧਾਰਾ 147, ਧਾਰਾ 148, ਧਾਰਾ 324 ਅਤੇ 149 ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਅਤੇ 149 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਲਈ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੀ ਸੀ। ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ 148 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਲਈ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

6. ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ 'ਲਾਠੀ' ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕੀਤੇ ਸਨ।

8. ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ:

> ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰਬਚਨ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਠੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

> ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਐਕਸ.ਪੀ./41 ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਸ.ਪੀ./23 ਰਾਹੀਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਵੀ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਜ਼ਖਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਬਕਾ ਪੀ/15 ਡਾਕਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੋਕੇ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ 'ਲਾਠੀ' ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ 'ਲਾਠੀ' ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਤਰਕ, ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 06.11.2000 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7:30 ਵਜੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ, ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੇ ਤੇਜਾ

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਦੀ ਆਟਾ ਮਿੱਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 1) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ -2) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ 'ਲਾਠੀ' ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟੋਕਾ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੰਡਾਸੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਬਾਅਦ 'ਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜ਼ਖਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਟੋਕਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜਾ ਅਤੇ 06.11.2000 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਗੁੱਸਾ ਭੜਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਦੌਰਾਨ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਡਾ. ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ.-9) ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ 8 ਡੂੰਘੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੱਟਾਂ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਹਾੜੀ, ਟੋਕਾ, ਗੰਡਾਸੀ, ਲਾਠੀ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਨ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਭਾਵ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਹਿ-ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਹਿ-ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਪਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ 'ਤੇ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ. ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਉਸਾਰੂ ਇਰਾਦਾ, ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਿਕਲੇ ਨਤੀਜੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

12. ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ 'ਲਾਠੀ' ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ -2) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਟੋਕਾ, ਕੁਹਾੜੀ ਅਤੇ ਗੰਡਾਸੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ 'ਲਾਠੀ' ਲੈ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ 'ਲਾਠੀ' ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਬੂਤ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਹਿ-ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ/ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ 8 ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਉਦਾਹਰਨ ਪੰਨਾ 14) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕ 'ਲਾਠੀ' ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਡਿੱਗਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ 'ਲਾਠੀ' ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੋਕਾ, ਕੁਹਾੜੀ ਅਤੇ ਗੰਡਾਸੀ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਜੁਰਮ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਭਾਵ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਲਈ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਤਹਿਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 428 ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 148 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

14. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਲਈ 21 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਅਦਾਲਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟੀ ਜਾ ਸਕੇ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

16. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ
(ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ: ਰੂਪਾਂਸ਼ੀ ਵਿਰੰਗ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016